Κυριακή ΙΑ' Λουκά: Ομιλία εις την Κυριακήν των Προπατόρων (Αγ. Γρηγόριος Παλαμάς)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 9 Δεκεμβρίου, 2011

Κατά την ενδεκάτην του παρόντος (Δεκεμβρίου μηνός), ει τύχοι εν Κυριακή, ή τη πρώτη μετ' αυτήν ερχομένη, δια το εγγίζειν την του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού Γέννησιν, μνείαν ποιούμεθα των προ Νόμου και εν Νόμω κατά σάρκα Προπατόρων Αυτού.

Ομιλία Γρηγορίου Αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης του Παλαμά, εις την Κυριακήν των Προπατόρων

Όταν ο μονογενής Υιός του Θεού εσαρκώθη προς χάριν μας από την Παρθένον, δια της μετά σαρκός πολιτείας του, ετελειοποίησε τον νόμον, ο οποίος είχε δοθή δια του Μωυσέως. Τον ολοκλήρωσε δίδοντας τον νόμο της χάριτος, και μεταποίησε έτσι τον παλαιόν εκείνο νόμο στην ιδική μας Εκκλησία. Εκβάλλεται τότε το γένος των Εβραίων από την ιεράν Εκκλησία, και αντί αυτών εισαγόμεθα εμείς, οι οποίοι έχουμε εκλεγεί από τα έθνη. Και μας συνήνωσε ο Κύριος με τον εαυτόν του και με τον Πατέρα, μας παραλαμβάνει δηλαδή ως γνησίους νέους και αδελφούς, ακόμη δε, ω της ανεκφράστου φιλανθρωπίας, και γονείς ιδικούς του. Πράγματι, λέγει «ο ποιών το θέλημα του Πατρός μου του εν ουρανοίς, ούτος και αδελφός μου και αδελφή μου και μήτηρ εστί».

Σήμερα όμως, εορτάζουμε στην 'Εκκλησία τους προπάτορες, οι περισσότεροι από τους οποίους ανήκαν στο γένος των Εβραίων. Για ποιον λόγο; Για να μάθουν όλοι ότι οι Ιουδαίοι, δεν απεκηρύχθησαν και οι εθνικοί δεν υιοθετήθησαν αδίκως, ούτε παραλόγως ούτε αναξίως από τον Θεόν, ο οποίος τα πραγματοποιεί αυτά και τα ρυθμίζει. Αλλά όπως ακριβώς από τους προσκεκλημένους εθνικούς συγκαταλέγονται στους συγγενείς του Θεού μόνον όσοι υπακούουν, έτσι και το γένος του Ισραήλ και όλοι όσοι προήλθαν από τον 'Αδάμ μέχρι αυτήν την γενεάν, είναι πλήθος πολύ, αληθείς όμως Ισραηλίτες είναι όσοι από αυτούς έζησαν σύμφωνα με το θέλημα του Θεού. Αυτοί μόνον είναι αληθινοί πατέρες και προπάτορες, πρώτον μεν εκείνης που εγέννησε παρθενικώς κατά σάρκα τον Θεόν των όλων Χριστόν, έπειτα δε δι' αυτού και ιδικοί μας. Αυτοί οι πατέρες και προπάτορες δεν εξεβλήθησαν βεβαίως από την 'Εκκλησία του Χριστού, αφού εορτάζονται σήμερα επισήμως από εμάς, θεωρούμενοι

ως μέρος του πληρώματος των Αγίων. «Εν γαρ Χριστώ Ιησού ουκ έστι παλαιός, ου νέος, ουχ Έλλην, ουκ Ιουδαίος, βάρβαρος, Σκύθης, δούλος, ελεύθερος, αλλά τα πάντα και εν πάσι Χριστός». Και «ουχ ο εν τω φανερώ Ιουδαίος, ουδέ η εν τω φανερώ περιτομή, αλλά ο εν τω κρυπτώ Ιουδαίος και περιτομή καρδίας εν πνεύματι, ου γράμματι». Αυτήν την περιτομή την έχουν όλοι όσοι ευηρέστησαν τον Θεόν, και με αυτήν έχουν γίνει όλοι ένα, παλαιοί και νέοι, και οι πριν τον νόμο, και οι μέσα στον νόμο, και όσοι μετά τον νόμον επολιτεύθησαν θεαρέστως με το Ευαγγέλιον της Χάριτος. Ώστε αν ιδεί κανείς με σύνεση την οικονομίαν του Θεού για το ανθρώπινον γένος, θα την ιδεί σύμφωνο και συνεπή με τον εαυτόν της. Όπως δηλαδή λαμβάνουν την χριστιανικήν ονομασία μόνον οι επίλεκτοι από τους εθνικούς, οι δε άχρηστοι εκβάλλονται, αλλά και «πολλοί μεν κλητοί, ολίγοι δε εκλεκτοί», καθώς είπεν ο Κύριος, έτσι και στην περίπτωσιν εκείνων των αρχαίων και του μετά από αυτούς γένους των Ιουδαίων, προσλαμβάνονται μόνον όσοι έχουν εκλεγεί και μετονομασθεί, ενώ και σ’ εκείνους το αχρείον πλήθος εκβάλλεται. Πράγματι, όσοι από τους απογόνους του Σηθ, οι οποίοι ονομάσθησαν υιοί Θεού, κατελήφθησαν από μανία για τις θυγατέρες των ανθρώπων, αυτοί, όπως έχει γραφεί, απεκηρύχθησαν. Αχρείον δε πλήθος και στους Ιουδαίους δεν είναι οι προσήλυτοι Ιουδαίοι, αλλά και όσοι ήσαν μεν αυτόχθονες και γνήσιοι υιοί κατά σάρκα του ιδίου του Ιακώβ, ο οποίος πρώτος ονομάσθη Ισραήλ, αλλά εφάνησαν παρήκοοι σαν τον Ησαύ. Ακόμη και ο υιός του Προφήτου και βασιλέως Δαυίδ, του πρώτου μετά τον Σαούλ βασιλέως των, είναι ξένος προς το ιερόν γένος, επειδή επεβουλεύθη την ζωή του πατέρα του.

Έτσι λοιπόν και σε εμάς, πάλι δεν υπολογίζονται στο γένος του Χριστού όλοι όσοι ονομάζονται χριστιανοί, όπως ακριβώς έγινε και με τους Ισραηλίτες, αλλά εκείνοι οι οποίοι ζουν σύμφωνα με το θέλημα του Χριστού, και τηρούν τις εντολές Του, και αναπληρούν τις παραλείψεις τους με την μετάνοια. Ο Ιούδας ο Ισκαριώτης ήταν όχι μόνον από τους κλητούς, αλλά και από τους Αποστόλους, και όχι απλώς από τους Αποστόλους, αλλά και από την χορεία των δώδεκα, δηλαδή των κορυφαίων. Ήταν όμως αποξενωμένος από την συγγένεια προς τον Χριστό, και απεμακρύνθη από αυτόν περισσότερον από κάθε άλλον χριστιανόν. Γιατί; Διότι δεν έσπευδε προς την κηρυττομένην Βασιλείαν των Ουρανών, ούτε έβλεπε προς τα εξαίσια έργα και την διδασκαλία του Σωτήρος.

Πράγματι, τα μεν σημεία και τα έργα του Θεού όταν κατανοούνται, οδηγούν προς την πίστιν όσους ποθούν να τα γνωρίσουν, η δε ακρόασις της ιεράς διδασκαλίας υποδεικνύει την εν Θεώ αλήθεια και τον θεάρεστον βίον. Αυτά τα δύο μας βοηθούν να περιφρονήσομε τα σωματικά και γήινα, και να ανυψώσομε την διάνοιά μας προς την ελπίδα που απόκειται στους ουρανούς.
Εκείνος όμως δεν ήταν επιθυμητής τούτων, αλλά έβλεπε προς την γη και την κλοπή και τα γήινα και βδελυρά κέρδη και προς την σωματικήν ωφέλεια που προσδοκούσε να έχει από αυτά. Και απεδείχθη εραστής τούτων των απηγορευμένων πολλές φορές και ποικιλοτρόπως, από τον Πατέρα και Δεσπότη των όλων και Διδάσκαλον. Ήταν

λοιπόν συγγενής όχι του Χριστού ούτε των τότε συναποστόλων, αλλά εκείνων προς τους οποίους ο Κύριος έλεγε, «ζητείτε με, ουχ ότι είδετε σημεία, αλλ’ ότι εφάγετε εκ των άρτων και εχορτάσθητε». Όπως δηλαδή εκείνοι, με όλο που και τα θαύματα είδαν και τους άρτους έφαγον και τους λόγους ήκουσαν του ενυποστάτου Λόγου ο οποίος ενηνθρώπησε για εμάς, εφώναζαν ύστερα προς τον Πιλάτον «άρον, άρον, σταύρωσον αυτόν», έτσι ακριβώς και αυτός αν και είδε με τους οφθαλμούς του και απέκτησε περισσότερον από τους άλλους, πείρα της μεγαλειότητος και της θεότητος του Κυρίου, έπειτα τον παρέδωκε στους φονευτάς του. Και αυτός υπέμεινε —ω, τι απερίγραπτος μακροθυμία!— «μέχρι θανάτου, θανάτου δε σταυρού», οδηγώντας και εμάς προς υπομονήν, εκτός από τον ιδικόν του θρίαμβο κατά του αρχεκάκου, και μάλιστα έδειξε ότι οι πειρασμοί και οι θλίψεις μας οφελούν. Διότι λέγει, «εν θλίψει εμνήσθημέν σου», και «παιδείαν Κυρίου υποίσω (θα υπομείνω δηλαδή)», και «η παιδεία σου, Κύριε, ανόρθωσέ με», ενώ δηλαδή ήμουν σκυμμένος προς το σώμα και τις σωματικές φροντίδες, με ανήγειρε και με έπεισε να βλέπω μόνον προς εσέ.

Σ’ εσένα όμως, εάν στον καιρό των θλίψεων δεν προστρέχεις στον Θεόν, εάν δεν διορθώνεσαι με την παιδαγωγία του, ποία άλλη ευκαιρία, ποίον από τα όντα ή τα γεγονότα θα συντελέσει στην επανόρθωσή σου; Αλλά όμως, θα έλεγε κάποιος, έχει ανάγκη και το σώμα από την σωματικήν τροφήν και τα άλλα χρήσιμα. Βεβαίως, γιατί όχι; Αν λοιπόν αυτά τα έχεις, αφού οπωσδήποτε από τον Θεόν τα έλαβες, διότι λέγει, «τι έχεις ο ουκ έλαβες;»— ευχαρίστησε αυτόν που σου τα έδωσε, ανταπόδωσέ του εμπράκτως την ευχαριστίαν. Όπως αυτός επήκουσε στο θέλημά σου και εξεπλήρωσε την επιθυμία σου, έτσι και συ πρόσελθε και άκου και μάθε καλά το θέλημά του, και υπάκουσε και πραγματοποίησέ το, ώστε και να επαινεθείς ως φρόνιμος. «Ο ακούων μου», λέγει, «τους λόγους και ποιών αυτούς, ομοιωθήσεται ανδρί φρονίμω».

Και στο εξής να τον έχεις πλουσιοπάροχον ευεργέτην, όχι μόνο για τα παρερχόμενα και τα γήινα, αλλά και για τα μέλλοντα και μένοντα και ουράνια. Διότι λέγει, «ευ δούλε αγαθέ και πιστέ. Επί ολίγα ης πιστός, επί πολλών σε καταστήσω. Είσελθε εις την χαράν του Κυρίου σου». Εάν όμως δεν διαθέτεις τώρα τα αναγκαία του σώματος ή φοβήσαι προσδοκωμένην απορίαν, πάλι σ’ αυτόν πρόσελθε, πάλιν από αυτόν ζήτησε, πάλι σ’ αυτόν υπάκουσε. «Υποτάγηθι», λέγει, «τω Κυρίω και ικέτευσον αυτόν». Πάλι λοιπόν δείξε με τα έργα ότι είσαι δούλος του αγαθός. Πράγματι, αυτός είναι, κατά το ψαλμικόν, «ο διδούς τροφήν εν ευκαιρία (εγκαίρως δηλαδή). Ο ανοίγων την χείρα αυτού, και εμπιπλών παν ζώον ευδοκίας». Αυτός που είπε «ου μη σε ανώ (δεν θα σε αφήσω δηλαδή) ουδ’ ου μη σε εγκαταλείπω».

Γιατί από τις ιδιότητες των αλόγων ζώων, μιμείσαι εκείνην που σε βλάπτει, το να υποκύπτεις στην γαστέρα, και να μην ανυψώνεσαι από τα γήινα, αν και επλάσθης όρθιος για να φρονείς τα άνω, να ζητείς τα άνω; Γιατί θέλεις να είσαι δεμένος όπως εκείνη η «συγκύπτουσα, ην έδησεν ο Σατανάς δέκα και οκτώ έτη», αν και αυτός, ο Λόγος της ζωής που έλυσε και εκείνην, εύκολα και ημπορεί και θέλει να λύσει και

σένα, εάν μόνον προστρέχεις σ’ αυτόν, και τον ακούεις, και του υπακούσεις, και δεν κωφεύεις, δεν αντιδράς, δεν επαναστατείς;

Γιατί, λοιπόν, μιμείσαι την επιβλαβή για σένα ιδιότητα των αλόγων ζώων και δεν μιμείσαι την επωφελή; Άκου τον Προφήτη που λέγει ότι και οι σκύμνοι (οι μικροί λέοντες δηλαδή) όταν χρειάζονται τροφήν, ωρύονται και ζητούν από τον Θεόν, και έτσι λαμβάνουν για να καταβροχθίσουν. Όταν λέγει σκύμνους λεόντων, αφήνει με αυτό να εννοηθεί από τους νοήμονες ευκόλως ότι το ίδιο συμβαίνει και με όλα τα άλλα ζώα. Διότι, αν ο λέων που είναι το πιο ωμοφάγον και αρπακτικόν και ρωμαλέον από τα θηρία, δεν ευρίσκει τι να αρπάξει, τι θα ειπούμε για τα άλλα ζώα; Αυτό μας το παρουσιάζει και ο Χριστός στο Ευαγγέλιον, λαμβάνοντας αφορμήν από τα πτηνά και λέγοντας, «ίδετε τα πετεινά του ουρανού, ότι ου σπείρουσιν ουδέ θερίζουσιν ουδέ συνάγουσιν εις αποθήκας, και ο Πατήρ ημών ο ουράνιος τρέφει αυτά».

Αδελφοί, «ζητείτε πρώτον την Βασιλείαν του Θεού και την δικαιοσύνην αυτού», και θα είσθε αιωνίως κληρονόμοι, όχι μόνο της αδιαδόχου αυτής Βασιλείας του Θεού, δικαιωμένοι με την χάρη του, αλλά και τα παρόντα «προστεθήσεται υμίν». Εάν όμως δεν ζητείτε πρωτίστως την Βασιλείαν του Θεού και την αρετήν που πηγάζει από αυτόν, αλλά μόνον εκείνα που τρέφουν και θάλπουν το ρευστόν τούτο σώμα, ούτε αυτά θα λάβετε. Αλλά και αν τα λάβετε, θα είναι για μεγαλυτέραν ταλαιπωρίαν και του ιδίου του σώματος και καταδίκην και ζημίαν της ψυχής αιώνιον.

Αυτό έδειξε και εκείνος που ήκουσε από τον Αβραάμ ότι «απέλαβες τα αγαθά σου εν τη ζωή σου». Εζήτησαν κάποτε και οι Ιουδαίοι να φάγουν κρέας στην έρημο. Και ο Θεός τους έδωσε αναρίθμητον πλήθος ορτυγομήτρας, «και έφαγον και ενεπλήσθησαν σφόδρα, και την επιθυμίαν αυτών ήνεγκεν αυτοίς (την ικανοποίησε δηλαδή). Αλλά έτι της βρώσεως ούσης εν τω στόματι αυτών, οργή του Θεού ανέβη επ’ αυτούς, και απέκτεινεν εν τοις πλείοσιν αυτών, και τους εκλεκτούς του Ισραήλ συνεπόδισεν (τούς έριξε νεκρούς δηλαδή)». Γιατί η οργή του Θεού εφόνευσεν μεγάλο μέρος από το πλήθος; Ακριβώς επειδή εγόγγυζαν αφόβως εναντίον του Θεού και του κατά Θεόν προϊσταμένου των, και τους κατηγορούσαν. Και γιατί έριψε κάτω νεκρούς τους εκλεκτούς του Ισραήλ; Διότι δεν συγκρατούσαν το πλήθος από την ορμήν προς το χειρότερο. Τοιούτοι είναι όσοι εκβάλλονται από την ιεράν Εκκλησία και την Βασιλεία του Θεού, είτε στον παλαιόν είτε στον νέο λαό του Ισραήλ ανήκουν. Αυτό δεικνύει και ο Κύριος όταν λέγει στα Ευαγγέλια, «ελεύσονται από ανατολών και δυσμών και βορρά, και ανακλιθήσονται μετά Αβραάμ και Ισαάκ εν τη βασιλεία του Θεού, οι δε υιοί της βασιλείας εκβληθήσονται έξω, εις το σκότος το εξώτερον». Ποίοι είναι λοιπόν οι υιοί της Βασιλείας που εκβάλλονται στο σκότος; Είναι εκείνοι που έχουν μεν την ομολογία της πίστεως, με τα έργα όμως αρνούνται τον Θεόν, και είναι βδελυκτοί ως απειθείς και αδόκιμοι για κάθε αγαθόν έργο.

Ποίοι είναι αυτοί που απολαμβάνουν μαζί με τον Αβραάμ και τον Ισαάκ και τον

Ιακώβ το Δείπνον της Βασιλείας των Ουρανών; Όσοι ακολουθούν με πίστιν ειλικρινή τον νόμο και την διδασκαλία του Πνεύματος, και αποδεικνύουν την πίστη με τα έργα τους.

Όποιος θέλει να συνταχθεί με αυτούς, και να απαλλαγεί από το σκότος το εξώτερον και να αξιωθεί του ανεσπέρου φωτός της Βασιλείας του Θεού και να συνδιαιωνίζει με τους αγίους που αναπαύονται στους ουρανούς, ας εκδυθεί τον παλαιόν άνθρωπο που φθείρεται με τις απατηλές επιθυμίες, δηλαδή μέθη, πορνεία, μοιχεία, ακαθαρσία, πλεονεξία, φιλαργυρία, μίσος, οργή, καταλαλιά και κάθε πονηρόν πάθος. Ας ενδυθεί δε με έργα «τον νέον άνθρωπον τον ανακαινούμενον κατ’ εικόνα του κτίσαντος αυτόν», μέσα στον οποίον υπάρχει αγάπη, φιλαδελφία, καθαρότης, εγκράτεια και κάθε είδος αρετής. Με τις αρετές αυτές ενοικίζεται μέσα μας ο Χριστός, και μας ειρηνοποιεί με τον εαυτόν του και μεταξύ μας «εις δόξαν εαυτού και του ανάρχου αυτού Πατρός και του συναϊδίου και ζωοποιού Πνεύματος, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν».

(13ος - 14ος αιών - ΕΠΕ Αγ. Γρηγορίου του Παλαμά, τόμ. 11, σελ. 376. Από το βιβλίο "Πατερικόν Κυριακοδρόμιον, σελίς 403 και εξής. Επιμέλεια κειμένου: Δημήτρης Δημουλάς)

(Πηγή ηλ. κειμένου: orp.gr)